Komisja Europejska

Zestaw materiałów dla nauczycieli

Jak wykrywać i zwalczać dezinformację

Niniejszy dokument w żadnym wypadku nie stanowi oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2024

© Unia Europejska, 2024

Zasady ponownego wykorzystywania dokumentów Komisji określono w decyzji Komisji 2011/833/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. w sprawie ponownego wykorzystywania dokumentów Komisji (Dz.U. L 330 z 14.12.2011, s. 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj).
Z wyjątkiem przypadków, w których stwierdzono inaczej, ponowne wykorzystywanie tego dokumentu jest dozwolone na podstawie licencji Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). Oznacza to, że ponowne wykorzystywanie jest dozwolone pod warunkiem odpowiedniego poinformowania o autorze oraz o wszelkich zmianach wprowadzonych w dokumencie.

W przypadku wykorzystania lub kopiowania elementów, które nie są własnością Unii Europejskiej, konieczne może być uzyskanie zgody bezpośrednio od właściwych podmiotów prawa autorskiego.

Ilustracje: upklyak - Freepik.com

PDF ISBN 978-92-68-13970-7 doi:10.2775/02818 NA-03-24-059-PL-N

SPIS TREŚCI

1. **Wprowadzenie** 4
2. **Uwagi do prezentacji** 8
3. **Przykłady do analizy** 14
   - Przykład do analizy nr 1. Rosnący wpływ „Q” 15
   - Przykład do analizy nr 2. Uwaga! Tytuły wiadomości o zdrowiu mogą być mylące 16
   - Przykład do analizy nr 3. Czy ptaki istnieją naprawdę? 17
   - Przykład do Analizy nr 4. Dyskusje o wyborach w mediach społecznościowych 18

1. Wprowadzenie

WPROWADZENIE

Zestaw materiałów ma służyć nauczycielom pomocą w poruszaniu na zajęciach z uczniami istotnych zagadnień wynikających z rozprzestrzeniania się nieprawdziwych informacji, a konkretnie związanych z dezinformacją. W ostatnich latach problem ten narasta. Coraz więcej jest fałszywych informacji związanych ze zdrowiem, demokracją, środowiskiem oraz normami kulturowymi i prawnymi leżącymi u podstaw naszych społeczeństw.

Rodzi się wiele pytań, na które nie ma łatwych odpowiedzi. Proponowane poniżej materiały nie mają służyć wpojeniu uczniom, co jest prawdą, a co nie, lecz skłonieniu ich do myślenia o tym, jak przedstawiane są informacje i jakimi motywami mogą się kierować osoby, które rozpowszechniają informacje mylne lub fałszywe. Uczniowie dowiedzą się, jakimi technikami siewcy dezinformacji manipulują odbiorcami, jak – będąc odbiorcą mediów – nie dać się oszukać i jak rozmawiać z ludźmi, którzy w fałszywe informacje uwierzyli.

Rola pedagogów w dyskusji o dezinformacji jest kluczowa. Więcej zasobów pomocnych w przygotowywaniu lekcji o dezinformacji i ogólniej o umiejętnościach cyfrowych można znaleźć w dokumencie „Wytyczne dla nauczycieli i pedagogów dotyczące przeciwdziałania dezinformacji i upowszechniania umiejętności cyfrowych za pośrednictwem kształcenia i szkolenia”, opublikowanym przez Komisję Europejską.

ZAPOZNAJ SIĘ Z PREZENTACJĄ
KLIKNIJ TUTAJ

ZAWARTOŚĆ MATERIAŁÓW

- **Prezentacja wprowadzająca** (w formacie PPT)
  - Umieszczone w prezentacji nagrania wideo na YouTube są w językach angielskim i rosyjskim, ale dostępne są przetłumaczone napisy.
  - Wyjaśnienia i opisy można znaleźć w sekcji „Notatki” pod odpowiednimi slajdami.
- **Cztery opisy przypadków do analizy** wraz z pytaniami – do dyskusji w grupach (s. 15–18 niniejszego dokumentu).

PO CO SĄ TE MATERIAŁY?

Materiały te opracowano, aby zapoznać młodzież ze zjawiskiem dezinformacji. Pozwolą one uczniom zrozumieć zagrożenia związane z dezinformacją i dowiedzieć się, jak się przed nią chronić. Dają też możliwość przyjrzenia się dokładniej konkretnym przykładom. Może z nich swobodnie korzystać każda placówka edukacyjna. W założeniu mają one służyć głównie do zajęć z młodzieżą w wieku od 15 do 18 lat, ale można je modyfikować i dostosowywać do potrzeb innych grup wiekowych.

JAK Z NICH KORZYSTAĆ?

Materiały zaprojektowano do wykorzystania na jednej albo dwóch lekcjach w typowej klasie szkoły średniej.

Prezentacja w formacie PowerPoint zawiera linki do kilku materiałów wideo. Jeden lub dwa z tych filmów powinny wystarczyć do przekazania głównych zagadnień podczas jednej lekcji. Jeśli wystarczy czasu albo materiał ma zostać rozłożony na kilka lekcji, można wykorzystać pozostałe filmy. Nauczyciel może sam zdecydować, które filmy są najbardziej odpowiednie dla danej klasy i skłonią uczniów do najciekawszych dyskusji.

CO TO JEST DEZINFORMACJA?

W wytycznych dla nauczycieli i pedagogów zdefiniowano dezinformację jako informacje, które w możliwy do zweryfikowania sposób są nieprawdziwe lub wprowadzające w błąd i są tworzone, przedstawiane i rozpowszechniane w celu uzyskania korzyści ekonomicznych lub wprowadzenia w błąd opinii publicznej. Z kolei mylne informacje to informacje, które można zweryfikować jako fałszywe, a które są rozpowszechniane bez zamiaru wprowadzenia w błąd.

Głównym celem zestawu materiałów o dezinformacji jest pomoc uczniom w rozwijaniu umiejętności wykrywania technik manipulacyjnych i samodzielnej oceny informacji. Więcej informacji na temat definicji można znaleźć we wspomnianych powyżej wytycznych oraz w sekcji „Nauka” strony EUvsDisinfo.

PRZYKŁADOWE ZALECANE ĆWICZENIA:

ĆWICZENIE	MINIMALNY CZAS	PROPONOWANE MATERIAŁY
Prezentacja „Jak wykrywać i zwalczać dezinformację” (slajdy 1–21)	35 minut	Prezentacja PowerPoint, transkrypcje filmów, interaktywna dyskusja
Praca w grupach (maksymalnie 5–6 osób) (slajd 23)	15–25 minut	Analizy przykładów (oraz prezentacja PowerPoint jako materiał referencyjny)
Przedstawienie wniosków przez grupy i dyskusja	25 minut na każdą grupę	Analizy przykładów

2. Uwagi do prezentacji

UWAGI DO PREZENTACJI

Jeżeli czas pozwala, można rozszerzyć część „Jak działa dezinformacja?" – np. poświęcić więcej czasu na skorzystanie ze źródeł zewnętrznych i omówienie z uczniami poszczególnych przykładów – albo przedłużyć pracę w grupach. Można też opracować inne ćwiczenia z pomocą sporządzonych przez Komisję „Wytycznych dla nauczycieli i pedagogów dotyczących przeciwdziałania dezinformacji i upowszechniania umiejętności cyfrowych za pośrednictwem kształcenia i szkolenia".

Należy podkreślać, że jedną z podstawowych wartości w społeczeństwie europejskim jest wolność wypowiedzi. Lekcja nie ma na celu wpojenia uczniom, co wolno im mówić. Ma raczej – ogólnie – rozwinąć w nich umiejętność krytycznego myślenia, a konkretniej nauczyć ich, jak mogą się ustrzec zmanipulowania przez osoby lub organizacje, które rozpowszechniają fałszywe informacje, aby podważać zaufanie do demokracji, nauki i instytucji, które mają służyć nam wszystkim. Zdrowa demokracja, dopuszczająca do głosu rozmaite poglądy, oraz silne i niezależne media również są niezbędne do przeciwdziałania dezinformacji. Nie chodzi więc o ograniczanie wolności słowa, lecz o sprzyjanie jej poprzez nauczenie uczniów, jak rozpoznawać manipulację.

Nie zalecamy stosowania terminów „fejk" czy „fake news", ponieważ bywają one wykorzystywane do krytykowania niezależnych mediów.

UWAGA: Dezinformacja to drażliwy temat. Być może do danej grupy uczniów lepiej będą przemawiać alternatywne przykłady podane na s. 12 poniżej. Również do „analiz przykładów" można wykorzystać inne przykłady, lepiej pasujące do konkretnej grupy uczniów, albo poprosić samych uczniów o ich zaproponowanie – w formie zadania grupowego.

WPROWADZENIE – slajdy 1–2

→ Celem wprowadzenia jest jedynie sprowokowanie uczniów do zastanowienia się nad zjawiskiem dezinformacji.

DEZINFORMACJA I ZWIĄZANE Z NIĄ ZAGROŻENIA SPOŁECZNE – slajdy 3–8

→ **Dlaczego ktoś może rozpowszechniać nieprawdziwe informacje?**

To dobra okazja do żywej dyskusji.

Fałszywe informacje nie zawsze są rozpowszechniane tylko do celów dezinformacji.

→ **Żart** można łatwo wziąć za prawdziwą wiadomość, zwłaszcza jeśli pochodzi z platformy lub kultury, której dana osoba nie zna.

→ Podobnie łatwo jest uwierzyć w **mylną informację**, gdy odczuwamy niepewność lub lęk w obliczu nowych technologii (jak 5G lub 6G) bądź potencjalnego zagrożenia dla zdrowia lub życia (np. COVID-19). Dlatego też przed wprowadzeniem do obrotu nowych technologii lub leków przeprowadza się badania oceny skutków. Na ich wyniki trzeba jednak długo czekać. W międzyczasie ludzie mogą rozpowszechniać niesprawdzone informacje, ponieważ wierzą w ich prawdziwość i nie zdają sobie sprawy, że wprowadzają innych w błąd, a być może nawet im szkodzą (zob. slajd 7).

→ Bywa jednak, że fałszywe historie są rozpowszechniane celowo, aby oszukać ludzi. Wówczas mówimy o **dezinformacji**. Stosuje się w niej rozmaite techniki, np. manipulację emocjonalną, aby wywołać u odbiorców silne uczucia i odwrócić ich uwagę od prawdy. Wykorzystuje się np. aktorów wcielających się w ofiary (zob. slajd 8).

Uczniowie powinni tu zrozumieć, jak łatwo zostać wprowadzonym w błąd. **Nikt nie jest całkowicie odporny na dezinformację. Osoba przekonana, że jest zbyt inteligentna, by dać się nabrać, w rzeczywistości jest przez to jeszcze bardziej podatna.**

JAK DZIAŁA DEZINFORMACJA – slajdy 9–14

- Otwarte, tolerancyjne społeczeństwo jest znacznie bardziej odporne na dezinformację i inne formy manipulacji. Dezinformację stosuje się, aby dzielić ludzi i podsycać istniejące między nimi różnice, konflikty bądź kontrowersje.
- Siewcy dezinformacji zalewają przestrzeń informacyjną, abyśmy czuli się przytłoczeni i zdezorientowani – abyśmy nie wiedzieli, komu wierzyć.
- Dezinformacja bardzo łatwo rozpowszechnia się w mediach społecznościowych (clickbaity, boty, fałszywe historie itp.).
- „Deepfake" – za pomocą sztucznej inteligencji można tworzyć przekonujące, choć fałszywe, nagrania lub obrazy. (Nagranie wideo) Więcej informacji na temat „deepfake".
- Do dezinformacji wykorzystuje się również tradycyjne media. Przykładem jest Russia Today – rosyjska państwowa platforma medialna, której zakazano nadawania w UE.
- W krótkim nagraniu wideo pokazano, jak można wykorzystywać obrazy wyrwane z kontekstu do tworzenia fałszywej narracji. (Nagranie wideo)

JAK RADZIĆ SOBIE Z DEZINFORMACJĄ – slajdy 15–21

- **Nie śpiesz się** z reakcją na dezinformację – nie działaj pod wpływem impulsu. Sprawdź fakty i zastanów się, jak można je interpretować.
- **Jak sprawdzać fakty?** Przykłady pytań, które należy sobie zadać, mając do czynienia z możliwą dezinformacją, oraz miejsca, w których można sprawdzić, czy danej informacji nie obalili już profesjonalni weryfikatorzy.
- **Jak rozmawiać ze znajomymi** o dezinformacji?

CO ROBI UE? – slajd 21

- Więcej informacji o działaniach UE przeciwko dezinformacji w internecie.
- Komisja Europejska na Instagramie, Facebooku i X (Twitterze)
- Parlament Europejski na Instagramie, Facebooku i X (Twitterze)
- Niedawne przypadki dezinformacji i prawda na ich temat na EUvsDisinfo.eu (lub na YouTube, Facebooku lub X (Twitterze))

PRACA W GRUPACH – DYSKUSJA NAD TYPOWYMI PRZYKŁADAMI FAŁSZYWYCH INFORMACJI – slajd 23

Podziel klasę na grupy liczące najwyżej 5–6 uczniów. Przydziel każdej grupie przykład do przeanalizowania. Daj uczniom około 15 minut na przeczytanie przykładu i pytań; przeznacz kolejne 20–25 minut na prezentację każdej grupy i dyskusje w klasie.

- Nowa niebezpieczna teoria spiskowa, która doprowadziła do powstania ruchu o charakterze zbliżonym do kultu, szybko rozpowszechniającego się w Europie
- Nieetyczna, wprowadzająca w błąd reklama „niesłychanie skutecznego" leku X
- Czy ptaki istnieją naprawdę? Parodia teorii spiskowej
- Wpisy w mediach społecznościowych na temat wyborów

Nie wszystkie przykłady do analizy są przypadkami dezinformacji, ale wszystkie mogą pomóc uczniom rozwinąć umiejętność radzenia sobie z nierzetelnymi informacjami.

UWAGA: Powyżej podano przykłady do wykorzystania, ale można znaleźć inne przykłady do analizy, lepiej odpowiadające konkretnej grupie uczniów, albo poprosić samych uczniów o ich zaproponowanie – w formie zadania grupowego. Mogą to być teorie spiskowe (np. o rozprzestrzenianiu COVID-19 przez rządy, o kosmitach w amerykańskiej bazie wojskowej „Area 51" itp.), fałszywe informacje o zdrowiu, nieprawdziwe informacje o grupach mniejszościowych itp. Można dać uczniom czas na szybkie wyszukanie w internecie informacji o zaproponowanych przykładach, aby mogli sami się przekonać, jakie informacje są dostępne. Przykładowe źródła podano na slajdach 19 i 20.

ALTERNATYWNE PRZYKŁADY

- Nagranie deepfake – prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski rzekomo ogłasza kapitulację wobec Rosji
- Satyryczny artykuł o rzekomym stwierdzeniu Watykanu, że Jezus nie powróci, został przekazany na amerykańskiej stronie www jako autentyczna informacja
- Oskarżenia, że niemiecka policja upozorowała aresztowanie Grety Thunberg – link 1
- Oskarżenia, że niemiecka policja upozorowała aresztowanie Grety Thunberg – link 2
- Fałszywy zrzut ekranu z rzekomego artykułu o „bezobjawowym globalnym ociepleniu" w irlandzkiej gazecie
- Twierdzenia, że zdjęcia zjawisk świetlnych na niebie na Hawajach dowodzą, że pożary lasów zostały wywołane przez lasery

TEORIE SPISKOWE

- „Ziemia jest płaska"
- Teorie spiskowe na temat śmierci księżnej Diany
- „Elvis żyje"

3. Przykłady do analizy

PRZYKŁAD DO ANALIZY NR 1. ROSNĄCY WPŁYW „Q”

Co mają ze sobą wspólnego: były prezydent USA Barack Obama, była sekretarz stanu USA i kandydatka na prezydenta Hillary Clinton, prezydent Francji Emmanuel Macron, piosenkarka Lady Gaga, pizzeria Comet Ping Pong w Waszyngtonie, założyciel firmy Microsoft Bill Gates i aktor Tom Hanks? Według zwolenników teorii spiskowej QAnon wszyscy oni – wraz z wieloma innymi celebrytami oraz prominentnymi politykami i biznesmenami – należą do siatki czcicieli szatana zajmującej się handlem dziećmi. Były prezydent Stanów Zjednoczonych Donald Trump rzekomo otrzymał od generałów misję ujawnienia tej siatki, zwanej również „głębokim państwem”, aby odebrać jej kontrolę nad rządem i mediami. Teorię tę propaguje w internecie anonimowa postać ukrywająca się pod kryptonimem „Q”, która podaje się za urzędnika wysokiego szczebla w rządzie Stanów Zjednoczonych, posiadającego najwyższy poziom poświadczenia bezpieczeństwa, a więc i dostęp do informacji niejawnych.

Teoria QAnon pojawiła się w 2017 r. na alternatywnych forach internetowych, m.in. 4chan i 8chan, i od tego czasu zyskuje popularność na różnych platformach mediów społecznościowych. Podstawową cechą QAnon, która umożliwiła jej szybkie rozprzestrzenianie się, jest jej partycypacyjny charakter: Q regularnie publikuje na forach internetowych wskazówki, znane również jako „zrzuty” („Q Drops”), którymi zachęca zwolenników, aby samodzielnie odkrywali tajemnicę i dochodzili do prawdy stojącej za poszczególnymi teoriami. QAnon trafiła na europejskie strony w internecie i mediach społecznościowych w drugiej połowie 2019 r., wtapiając się od tego czasu w ruchy lokalne i dostosowując się do miejscowych narracji i kontekstów, zwłaszcza w Niemczech, Francji, Włoszech i Wielkiej Brytanii. Również istniejące wcześniej grupy, np. skrajnie prawicowe ruchy w Niemczech, przyjęły w niektórych przypadkach narracje QAnon. Potężne „głębokie państwo”, którego istnienie jest podstawą narracji Q, rzekomo nie zna granic: również europejscy politycy i członkowie elit, jak Emmanuel Macron, bywali określani przez lokalnych zwolenników QAnon jako „pionki głębokiego państwa”. Pojawiły się także zarzuty, że rząd Niemiec kryje tajną siatkę pedofilską.

Nic dziwnego, że sytuację jeszcze bardziej pogorszyła pandemia COVID-19. Ludzie zmuszeni do przebywania w domach spędzali znacznie więcej czasu w internecie, a rządowe obostrzenia w walce z pandemią (maski, środki izolacji, ograniczenia przemieszczania się) często budziły ich niezadowolenie. Rozpowszechniane w tym kontekście narracje QAnon sięgały od teorii, że koronawirus to broń biologiczna uwolniona przez „głębokie państwo”, po teorię, że to Bill Gates zaplanował pandemię, aby narzucić masowe szczepienia i kontrolować ludność świata.

Materiał wideo o QAnon

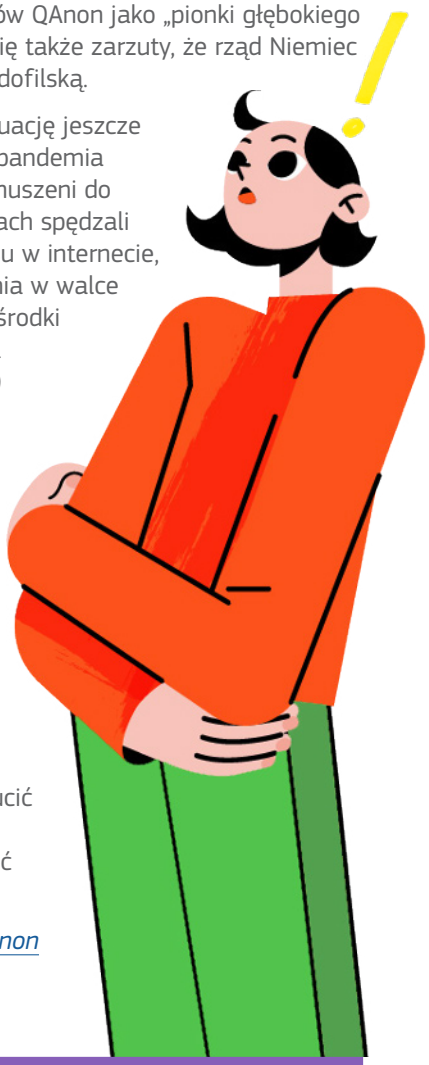

PYTANIA DO DYSKUSJI

1. Czy możecie wskazać wspólny wątek narracji QAnon rozpowszechnianych w USA i Europie?
2. Co sprawia, że teoria QAnon jest atrakcyjna dla jej zwolenników? Co odróżnia ją od innych teorii spiskowych?
3. Czy potraficie wskazać inne przełomowe wydarzenia lub momenty w historii, które wywołały podobne fale teorii spiskowych i dezinformacji na różnych kontynentach? Co łączy je wszystkie?
4. Na podstawie wcześniejszych dyskusji o celach siewców dezinformacji – jak myślicie, w jaki sposób obce mocarstwa mogą wykorzystywać narracje QAnon, aby osłabiać Europę i podważać zaufanie do niej?

PRZYKŁAD DO ANALIZY NR 2.
UWAGA! TYTUŁY WIADOMOŚCI O ZDROWIU MOGĄ BYĆ MYLĄCE

Dr med. Robert H. Shmerling, starszy redaktor i członek redakcyjnej rady doradczej wydawnictwa Harvard Health Publishing; listopad 2021 r.

Czy zdarza się, że tytuł artykułu przyciąga wasz wzrok, ale sam artykuł rozczarowuje? Albo po jego przeczytaniu stwierdzacie nawet, że dramatyczny tytuł jest zupełnie niezgodny z treścią? Mnie też się to zdarza.

Odpowiednio skonstruowane tytuły wywierają duże wrażenie – a właśnie tytuł, na który tylko rzucamy okiem, decyduje, czy przeczytamy cały tekst.

Podobnie jak relacje medialne o badaniach nad lekami mogą wprowadzać w błąd, również tytuły informacji o zdrowiu bywają zwodnicze. Wystrzegajcie się tych pułapek!

Nadinterpretacja wyników badań

- **Czy prowadzono badania na ludziach?** Jeżeli badanie wykazuje, że lek jest bezpieczny i skuteczny w leczeniu poważnej choroby, to taka wiadomość robi wielkie wrażenie. Co jednak, jeśli lek badano tylko na myszach? Pominięcie w tytule tak ważnej informacji nadaje wynikom badania pozornie większe znaczenie, niż mają one w istocie.

- **Nadmierny dramatyzm.** W tytułach wiadomości często określa się badania naukowe jako „przełomowe". Prawdziwie przełomowe badania są jednak rzadkością. Taka jest natura nauki: wiedzy przybywa powoli, a nowe badania są rozwinięciem dotychczasowych.

- **Zbyt daleko idące wnioski.** Tytuł podsumowujący badania nieraz podsuwa zbyt daleko idące wnioski. Przykładowo – jeśli badacze wykryją we krwi nowy rodzaj komórek, których liczba wzrasta, gdy stan chorego się pogarsza, mogą spekulować, że leczenie prowadzące do zmniejszenia liczby tych komórek mogłoby pomóc w opanowaniu choroby. Tymczasem tytuł krzyczy: „Naukowcy odkryli nową metodę leczenia!". Być może kiedyś do tego dojdzie – ale gdy celem danych badań nie była w ogóle analiza metody leczenia, to takie stwierdzenie jest nadinterpretacją.

- **Pomijanie najważniejszego wyniku.** Badanie może – przykładowo – nie dotyczyć wpływu danej metody leczenia na przebieg choroby serca, lecz tylko na jeden z czynników ryzyka. Dobrym przykładem jest cholesterol. Jeśli lek obniża poziom cholesterolu – to dobrze. Jeszcze lepiej byłoby jednak, gdyby zmniejszał częstość chorób układu krążenia i zgonów. Tytuły rzadko oddają istotną różnicę między czynnikiem pośrednim, jak czynnik ryzyka, a najistotniejszym wynikiem (np. śmiertelnością).

Źródło: Harvard Health Publishing Blog, listopada 2021 r. Streszczenie.

PYTANIA DO DYSKUSJI

1. Jakie negatywne skutki mogą wynikać z przesadzonych lub nierzetelnych tytułów informacji o wynikach badań naukowych (zwłaszcza medycznych)?
2. Czy przychodzą wam do głowy (lub możecie znaleźć) przykłady artykułów, w których przesadnie przedstawia się wyniki badań naukowych?
3. Jak myślicie – czy ludzie równie chętnie czytaliby lub oglądaliby wiadomości o badaniach medycznych, gdyby były one opisywane rzetelnie?
4. Co można zrobić, aby nie dać się zwieść nadmiernie dramatycznymi informacjami o wynikach badań?

PRZYKŁAD DO ANALIZY NR 3. CZY PTAKI ISTNIEJĄ NAPRAWDĘ?

Czy widzieliście ostatnio ptaka? Czy rzuciło się wam w oczy coś dziwnego w jego wyglądzie? W 2017 r. podczas protestów zaczęły pojawiać się transparenty z napisem „Birds Aren't Real", a w mediach społecznościowych zaczęła się rozprzestrzeniać teoria, że rzekome ptaki to w rzeczywistości drony. Zwolennicy tej teorii twierdzą, że wszystkie ptaki w Stanach Zjednoczonych eksterminował rząd federalny w latach 1959–1971, zastępując je ptakopodobnymi dronami, którymi szpieguje obywateli. Twierdzą również, że to samo stało się w innych krajach, chociaż nie wymieniają żadnego kraju UE.

Podobnie jak innych teoriach spiskowych, twierdzenia w ramach tej teorii bywają niespójne. Oto jednak niektóre z nich:

- Ptasie kupy lądują na samochodach zbyt często, aby był to przypadek. Jest to tak naprawdę płynna substancja śledząca.
- Ptasie mięso i jaja spożywane przez ludzi są w rzeczywistości w 100% syntetyczne i zostały wyprodukowane przez rząd Stanów Zjednoczonych, aby uśpić podejrzliwość ludzi.
- Prezydent John F. Kennedy został zamordowany przez rząd USA, bo nie chciał się zgodzić na eksterminację ptaków.

Inicjator tego ruchu, Peter McIndoe, przez kilka lat twierdził, że naprawdę wierzy w to, co głosi. W ostatnich latach przyznał jednak, że jest to satyryczna teoria spiskowa, zrodzona z jego frustracji wynikającej z upowszechniania się podobnych teorii za prezydentury Donalda Trumpa.

Więcej informacji o teorii „Ptaki nie istnieją". To nie jedyna „fałszywa" teoria spiskowa. Zob. również spisek bielefeldzki.

PYTANIA DO DYSKUSJI

1. Czy sądzicie, że w tę teorię ktokolwiek wierzy?
2. Co łączy ją z „rzeczywistymi" teoriami spiskowymi, o których słyszeliście?
3. Jak myślicie, dlaczego ludzie wierzą w teorie spiskowe?
4. Czy satyryczne teorie spiskowe to dobry sposób zwalczania „rzeczywistych" teorii spiskowych?

PRZYKŁAD DO ANALIZY NR 4. DYSKUSJE O WYBORACH W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH

Spójrzcie na poniższe wpisy w mediach społecznościowych. Nie są one autentyczne, ale są inspirowane podobnymi wypowiedziami, które niejednokrotnie pojawiają się w mediach społecznościowych w okresie poprzedzającym wybory. Należy pamiętać, że w toku wyborów zawsze może dochodzić do drobnych nieprawidłowości i błędów. We wszystkich krajach UE obowiązują procedury kontroli służące ich wykrywaniu. Często jednak prowadzone są też skoordynowane kampanie dezinformacyjne wymierzone w proces wyborczy. Zarzuca się oszustwa wyborcze, nieprawidłowości itp.

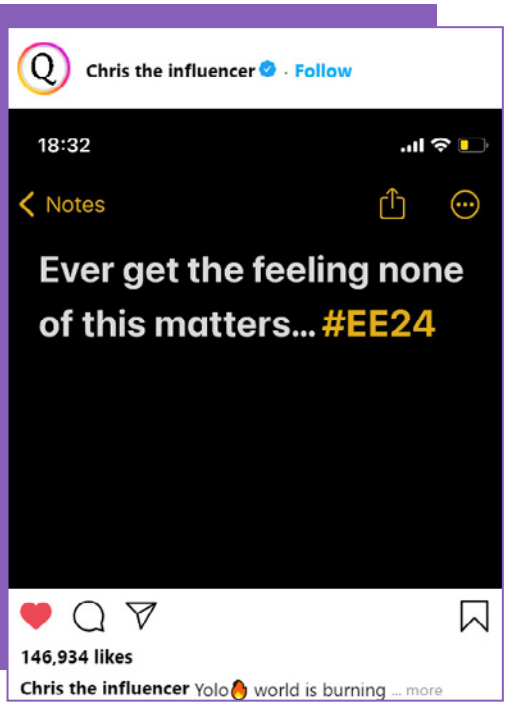

Obrazy wygenerowane przez Tweetgen.com i Zeoob.com.

PYTANIA DO DYSKUSJI

1. Czy zgadzacie się z argumentami w tych wpisach? Dlaczego (lub dlaczego nie)?
2. Jak sądzicie – czym kierują się ludzie, którzy zamieszczają takie wpisy w mediach społecznościowych?
3. Jaki wpływ na proces wyborczy mogą waszym zdaniem mieć takie wpisy?
4. Gdyby ktoś z waszych znajomych umieścił taki wpis na swoim profilu – jaka byłaby wasza reakcja?

Urząd Publikacji
Unii Europejskiej

PDF ISBN 978-92-68-13970-7 doi:10.2775/02818 NA-03-24-059-PL-N